

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในเรื่องปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์และเนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จำแนกตามประสบการณ์ การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ

สมมติฐานในการวิจัย คือ อาจารย์พยาบาลที่มีความแตกต่างเรื่องประสบการณ์การสอน และการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

ตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ที่ใช้สถาบันการศึกษายาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข และเอกชน รวม 19 หลักสูตร (ยกเว้น สภาวิชาชีพ เนื่องจากหลักสูตรอยู่ในระยะปรับปรุง) และอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุในสถาบันการศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และเอกชน ใช้จำนวนประชากรจริง ส่วนในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลทุกวิทยาลัยพยาบาลใช้หลักสูตรเดียวกัน จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ (stratified random sampling) ได้ตัวอย่างประชากร 146 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวิเคราะห์หลักสูตรและแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ชุดที่ 1 เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในเรื่องปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์และเนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ และชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถาม สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการศึกษาพยาบาลและการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 12 ท่าน ทดสอบหาความเที่ยงของ แบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient of Alpha) โดยนำไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี รวมจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ .98 และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว นำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งหมดอีกครั้ง ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .97

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของกรณีศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรทั้งหมด 19 หลักสูตร ด้วยตนเอง และแจกแบบสอบถามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุให้กับอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ในสถาบันการศึกษานพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข และภาคเอกชน โดยบางส่วนผู้วิจัยนำส่งและรับคืนด้วยตนเอง บางส่วนนำส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 146 ฉบับ ได้รับคืนมา และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.78 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 7 สัปดาห์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS[®] สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

ก. ปรัชญาของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ พบว่า หลักสูตร 15 หลักสูตรมีข้อความระบุว่า บริการการพยาบาลที่ให้กับบุคคลทุกระดับครอบคลุม ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสมรรถนะของพยาบาลในการให้การพยาบาลบุคคลทุกเพศทุกวัย คิดเป็นร้อยละ 78.94 รองลงมาคือ

ข้อความที่ระบุว่ามนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงตามวัย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และให้การพยาบาลบุคคลทุกเพศทุกวัย จะครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม คิดเป็นร้อยละ 36.84

ข. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีข้อความระบุว่าใช้กระบวนการพยาบาล หลักทฤษฎีการพยาบาลในการให้บริการพยาบาลตามความต้องการของแต่ละบุคคล คิดเป็นร้อยละ 78.94 รองลงมาคือข้อความที่กล่าวว่าให้บริการพยาบาลตามความต้องการของบุคคลในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเจ็บป่วย การรักษาโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ การทำงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพในการกำหนดความต้องการการบริการของบุคคล ชุมชน และร่วมมือในการให้บริการได้ทุกระดับ คิดเป็นร้อยละ 73.68 รองลงมาคือข้อความที่กล่าวว่าให้บริการพยาบาลแก่บุคคลโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สังคม เพื่อให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 63.15 และข้อความที่กล่าวว่าตระหนักถึงคุณค่าและศักยภาพของบุคคลทุกคน คิดเป็นร้อยละ 47.36

ค. รายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุปรากฏชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 94.73 และไม่มีปรากฏในหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 5.26 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดภาคทฤษฎีและปฏิบัติพบว่า

1) ภาคทฤษฎี ร่วมกับรายวิชาอื่นคิดเป็นร้อยละ 77.77 ซึ่งได้แก่รายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช จิตวิทยาพัฒนาการ และแยกรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุเป็น 1 รายวิชา จำนวน 4 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 22.22 โดยระบุหน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวน 1 หลักสูตร ระบุหน่วยกิต 2 หน่วยกิต จำนวน 2 หลักสูตร และระบุหน่วยกิต 3 หน่วยกิต จำนวน 1 หลักสูตร

2) ภาคปฏิบัติ จัดรวมกับรายวิชาอื่นคิดเป็นร้อยละ 83.33 ได้แก่ รายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ และแยกเฉพาะการพยาบาลผู้สูงอายุเป็น 1 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 11.11

ง. วัตถุประสงค์รายวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ พบว่า มี 9 หลักสูตรที่ระบุวัตถุประสงค์ว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การพยาบาลผู้สูงอายุ และประเมินปัญหาวางแผนในการให้การพยาบาลผู้สูงอายุได้ ให้การพยาบาลผู้สูงอายุได้ทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือสามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 44.44 ข้อความที่กล่าวว่าให้การพยาบาล โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ และสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองแก่ผู้สูงอายุใน

คลินิกและในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 38.88 ข้อความที่กล่าวว่าให้คำแนะนำแก่บุคลากรในทีมสุขภาพ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ข้อความที่กล่าวว่า อธิบายมโนคติและทฤษฎีเกี่ยวกับการสูงอายุได้ มีทัศนคติที่ดีต่อการให้การพยาบาลผู้สูงอายุช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือกับผู้สูงอายุและญาติให้เข้าใจถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพ แนะนำแหล่ง บริการสุขภาพและองค์กรที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ คิดเป็นร้อยละ 27.77 นำทฤษฎีการ พยาบาลมาประยุกต์ใช้ในการพยาบาลผู้สูงอายุ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาล ผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.22 ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัวในระยะสุดท้ายได้ คิดเป็นร้อยละ 11.11

จ. หัวข้อเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ พบว่า มีหัวข้อเนื้อหาเรื่อง ปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ จำนวน 15 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ การ เปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคมของผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 77.77 รองลงมา คือ ทฤษฎีการสูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ คุณลักษณะของพยาบาลผู้ให้การ พยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 55.55 รองลงมาคือ มโนคติเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ บทบาทของพยาบาลในด้านการส่งเสริมคุณภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟู สมรรถภาพของผู้สูงอายุ การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 44.44 และหัวข้อ การดูแลเกี่ยวกับความสุขสบายในภาวะปกติ โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุในภาวะปกติ การออก กำลังกายในผู้สูงอายุในภาวะปกติ การดูแลความต้องการทางจิตใจในผู้สูงอายุในภาวะปกติ คิดเป็นร้อยละ 38.88 กระบวนการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปัญหาความเครียด และการปรับตัวในผู้สูงอายุ องค์กรของรัฐและเอกชนที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 27.77 การพยาบาลผู้สูงอายุในระยะสุดท้ายของโรค แนวโน้มปัญหาสุขภาพและการพยาบาลผู้สูง อายุในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 22.22 โครงสร้างประชากรและสถานการณ์ของผู้สูงอายุในปัจจุบัน นโยบายของชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ บทบาทของสมาชิกในครอบครัวต่อการดูแลผู้สูงอายุ คิดเป็น ร้อยละ 16.66 ความจำเป็นของการพยาบาลผู้สูงอายุ บทบาทของผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ คิดเป็น ร้อยละ 11.11

ฉ. กิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ พบว่า ใช้วิธีการสอน ในชั้นเรียนโดยใช้วิธีบรรยาย ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การให้การพยาบาลผู้สูงอายุในหอผู้ป่วย คัลยกรรม และอายุรกรรม คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือจัดการเรียนการสอนโดยให้นักศึกษา มีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 66.66 ใช้วิธีการประชุมปรึกษาทาง

การพยาบาลเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาคือ กำหนดกิจกรรมการ
เรียนการสอนแยกเฉพาะเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุสอนการพยาบาลผู้สูงอายุในคลินิกโดยให้นักศึกษา
ร่วมอภิปราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 ให้นักศึกษาศึกษาดูงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุในชุมชน ให้นักศึกษา
ได้ศึกษาสภาพผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ใช้สถานการณ์จำลองเกี่ยวกับผู้สูงอายุประกอบ
การเรียนการสอน ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การให้การพยาบาลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพด้านต่าง ๆ
ในหอผู้ป่วยสูงอายุ ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพ
ปกติและเจ็บป่วยในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 27.77 ให้นักศึกษาศึกษาดูงานกิจกรรมของผู้สูงอายุใน
ชมรมผู้สูงอายุ ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพปกติ
และเจ็บป่วยในชมรมผู้สูงอายุ สอนทางคลินิกเฉพาะเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ
22.22 ให้นักศึกษาเลือกปัญหาและสิ่งที่สนใจจะศึกษาด้วยตนเอง ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การดูแล
และส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพปกติและเจ็บป่วยในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ คิดเป็น
ร้อยละ 16.66 มอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยผู้สูงอายุและนำเสนอในชั้นเรียน
คิดเป็นร้อยละ 5.55 ส่วนในเรื่องให้นักศึกษาได้มีการสัมมนาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ
ไม่พบว่ามียุทธศาสตร์ใดใช้วิธีนี้

ข. การประเมินผลการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้
แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ การเขียนแผนการพยาบาล
เพื่อให้การพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 94.44 รองลงมาคือ ประเมินผลเรื่องการพยาบาล
ผู้สูงอายุร่วมกับวิชาอื่น คิดเป็นร้อยละ 77.77 รองลงมาคือ การนำเสนอรายงานเกี่ยวกับการ
พยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 55.55 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเกี่ยว
กับการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประเมินทัศนคติของนักศึกษาต่อการพยาบาลผู้สูงอายุ
โดยวิธีการซักถามและการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 44.44 การสังเกตการปฏิบัติการพยาบาล
ผู้สูงอายุทั้งในชุมชน สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ใช้คู่มือการ
ประเมินผลภาคปฏิบัติในการให้การพยาบาลผู้สูงอายุ การทดสอบความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการ
พยาบาลผู้สูงอายุโดยใช้แบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 27.77 ใช้แบบฟอร์มการประเมินผลการฝึก
ภาคปฏิบัติแยกเฉพาะเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.22 ประเมินผลแยกเฉพาะ
เรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 16.66

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ

ก. อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุพบสูงสุด มีประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.1 และรองลงมาคือ มีประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.9 อาจารย์พยาบาลที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 58.9 และรองลงมาคือ ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 41.1

ข. การรายงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ พบว่า

1) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

ก) ด้านการวางแผน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การพยาบาลผู้สูงอายุ ที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 17 ข้อ

ข) ด้านการดำเนินการ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 7 ข้อ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุดคือ 9 ข้อ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีเพียง 1 ข้อ คือ ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการให้พยาบาลผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

ค) ด้านการประเมินผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีเพียง 2 ข้อ คือ กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไว้ล่วงหน้า และแจ้งเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้นักศึกษาทราบ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุดคือ 14 ข้อ

2) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ 1-5 ปี และมากกว่า 5 ปี จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

3) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุที่เคยได้รับและไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวม ด้านการวางแผน และการประเมินผล อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ส่วนในด้านการดำเนินการ กลุ่มที่เคยได้รับการอบรม มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับ "ปานกลาง" และกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการอบรม มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับ "มาก"

ค. ผลการเปรียบเทียบการรายงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะของตัวอย่างประชากร

1) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุต่างกัน จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุที่เคยได้รับและไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณารายข้อในด้านการวางแผนพบว่า มีจำนวน 6 ข้อ คือ ศึกษาศาสนาการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ การกำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ การกำหนดวิธีการประเมินผลผู้สอนในภาคทฤษฎี และจัดเตรียมสื่อการสอนตำรา และเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีจำนวน 2 ข้อ คือ ศึกษานโยบายของชาติและนโยบายด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ กำหนดชั่วโมงสอน เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยของอาจารย์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมมากกว่าอาจารย์ที่เคยได้รับการอบรม

3. ความเห็นและข้อเสนอแนะจากตัวอย่างประชากร

ความเห็น

- 1) ลักษณะวิชาไม่ได้เน้นเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ ทำให้ไม่สะดวกในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- 2) การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุไม่ปรากฏชัดเจน เพราะไม่มีหอผู้ป่วยสูงอายุโดยตรง

3) การจัดการเรียนการสอนเรื่องผู้สูงอายุ สอดแทรกในวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ไม่สามารถระบุเนื้อหาที่ชัดเจนได้

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรจัดรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุแยกเป็น 1 รายวิชา เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนได้ครอบคลุมเนื้อหาทุกเรื่อง
- 2) ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพยาบาลผู้สูงอายุ
- 3) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดของการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ให้ชัดเจน
- 4) การจัดการเรียนการสอนเรื่องผู้สูงอายุในด้านชุมชนให้มากขึ้น เช่น การติดตามดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การศึกษาการดำเนินชีวิตหลังการเกษียณอายุ การปรับตัวของผู้สูงอายุ
- 5) ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อจะได้ผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

1. ประชาชนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตร 15 หลักสูตร ระบุข้อความว่าการให้บริการพยาบาลกับบุคคลทุกระดับ ครอบคลุมทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และสมรรถนะของพยาบาลในการให้การพยาบาลทุกเพศทุกวัย ส่วนข้อความที่ว่ามนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงตามวัย และการให้การพยาบาลบุคคลทุกเพศทุกวัย จะครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม พบจำนวน 7 หลักสูตร จากข้อความดังกล่าวหมายถึง การบริการพยาบาลที่ให้กับบุคคลจะครอบคลุมและรวมความหมายถึงผู้สูงอายุด้วย แสดงให้เห็นว่าในสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งให้ความสำคัญกับการให้การพยาบาลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ประชากรหรือความเชื่อของสถาบันการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโครงสร้างของประชากร ดังที่ จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) เสนอไว้ว่า ประชากรของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์จะ

สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งสถาบันการศึกษายาบาล
ทุกแห่งได้กำหนดปรัชญาของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ไว้ชัดเจน

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์
ผลการวิจัยพบว่า มีหลักสูตร 15 หลักสูตร ที่มีข้อความระบุถึงการใช้กระบวนการพยาบาล หลักทฤษฎี
การพยาบาลในการให้การพยาบาล ตามความต้องการของบุคคลทุกระดับ และพบจำนวน 14 หลักสูตร
มีข้อความที่กล่าวว่า ให้การพยาบาลตามความต้องการของแต่ละบุคคล ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ
การป้องกันการเจ็บป่วย การรักษาโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทำงานร่วมกับบุคลากรในทีม
สุขภาพในการกำหนดความต้องการการ บริการของบุคคล ชุมชน และร่วมมือในการให้บริการได้
ทุกระดับ ข้อความที่ว่าให้การพยาบาลแก่บุคคลทุกคน โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม
และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ พบจำนวน 12 หลักสูตร ส่วนข้อความที่ว่า
ตระหนักและคำนึงถึงคุณค่าและศักยภาพของบุคคลทุกคน พบ 9 หลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตร
ส่วนใหญ่เล็งเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของ โครงสร้างประชากร การกำหนดวัตถุประสงค์
ของหลักสูตร จึงต้องครอบคลุมถึงคุณลักษณะของบัณฑิต ความรู้สำคัญที่มีคุณประโยชน์ต่อวิชาชีพ
และหน้าที่หลักของสถาบัน ซึ่งจะเป็นภาพรวมของวัตถุประสงค์โดยทั่ว ๆ ไป ในด้านที่เกี่ยวกับการ
พยาบาลผู้สูงอายุโดยตรงนั้นยังไม่มีปรากฏ แต่จะกล่าวถึงบุคคลทุกเพศทุกวัย จะให้ความหมายรวมถึง
บุคคลในวัยสูงอายุด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ สายหยุด นิยมวิภาต (2526) กล่าวว่า พยาบาลที่
สามารถปฏิบัติการพยาบาล จะต้องมีความรู้กว้างขวางทั้งด้านวิชาชีพ สังคม เศรษฐกิจ ระบบการ
สื่อสาร เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติการพยาบาล ประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และดังที่ สมจินตนา
กิจการ (2527) กล่าวว่าผู้สำเร็จการศึกษายาบาลจะต้องมีความสามารถในการให้การพยาบาล
แก่ประชาชนได้ทุกวัย สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์
ของหลักสูตรเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวิชาชีพพยาบาล เพื่อให้บัณฑิต
พยาบาลมีคุณลักษณะดังกล่าว และสามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีข้อความ
ที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของพยาบาลผู้สูงอายุอย่างชัดเจน แต่ก็กำหนดได้ครอบคลุมถึงการพยาบาล
ผู้สูงอายุด้วย

3. การศึกษาเอกสารหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตร์
จำนวน 18 หลักสูตร มีการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุปรากฏชัดเจน และมีจัดการ
เรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมกับรายวิชาอื่น ๆ ได้แก่ วิชา
การพยาบาลผู้ใหญ่ วิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สุขภาพจิตและการพยาบาล

จิตเวช จิตวิทยาพัฒนาการ มีเพียง 4 หลักสูตร ที่จัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ แยกเป็นหนึ่งรายวิชา ทั้งนี้อาจขึ้นกับความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น อาจารย์ผู้สอน สถานที่ฝึกปฏิบัติงานของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร และปัญหาด้านสาธารณสุขของประเทศ และนอกจากนี้ แล้วการปรับปรุงและพิจารณาหลักสูตรจะต้องอาศัยระยะเวลาในการเตรียมการและการศึกษาข้อมูล ซึ่งในขณะนี้หลายสถาบันที่กำลังดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ใน รายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

4. วัตถุประสงค์รายวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตร์มีวัตถุประสงค์รายวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ในเอกสารประมวลรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช จิตวิทยาพัฒนาการ จากการศึกษาในสถาบันการศึกษายาบาล ซึ่งแยก รายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุออกเป็น 1 รายวิชา มีข้อความระบุถึงวัตถุประสงค์รายวิชาเรื่อง การพยาบาลผู้สูงอายุไว้ชัดเจน แต่ไม่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมด ส่วนในสถาบันการศึกษาที่จัด เนื้อหารายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุกรวมกับรายวิชาอื่น การกำหนดวัตถุประสงค์รายวิชาเรื่อง การพยาบาลผู้สูงอายุ จะกำหนดรวมกับรายวิชาอื่น ๆ ด้วย แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ จำนวน 9 หลักสูตร จะมีวัตถุประสงค์รายวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ โดยมีข้อความระบุว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ การประเมินปัญหาและวางแผนให้การพยาบาลผู้สูงอายุ และให้การพยาบาลผู้สูงอายุทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วยได้ ส่วนข้อความที่ว่าสามารถ ปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ พบ 8 หลักสูตร ข้อความที่ว่า ให้การพยาบาล โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองแก่ผู้สูงอายุในคลินิกและในชุมชน พบ 7 หลักสูตร ข้อความที่ว่าให้คำแนะนำแก่บุคลากรใน ทีมสุขภาพให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ พบ 6 หลักสูตร ข้อความที่ว่า อธิบายมโนคติและทฤษฎีการสูงอายุได้ มีทัศนคติที่ดีต่อการพยาบาลผู้สูงอายุ ช่วยเหลือและให้ความ ร่วมมือกับผู้สูงอายุและญาติให้เข้าใจถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพ แนะนำแหล่งบริการสุขภาพ และองค์กรที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ พบ 5 หลักสูตร ข้อความที่ว่านำทฤษฎีการพยาบาลมา ประยุกต์ใช้ในการพยาบาลผู้สูงอายุ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ พบ 4 หลักสูตร ส่วนข้อความที่ว่าให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัวในระยะสุดท้ายของโรค ได้ พบ 2 หลักสูตร ดังที่ผลการวิจัยของ ไพลิน นกุลกิจ (2529) ที่พบว่า การจัดการศึกษา

พยาบาลจะต้องจัดให้สนองตอบและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่ง
 หลักสูตรควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ โครงสร้างประชากร ผู้วิจัยมี
 ความเห็นว่าการให้การพยาบาลผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นและควรจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มี
 รายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุแยกเป็น 1 รายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถ
 กำหนดวัตถุประสงค์รายวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตร์
 14 หลักสูตร มีเนื้อหาการพยาบาลผู้สูงอายুরวมกับรายวิชาอื่น มีเพียง 4 หลักสูตร แยกวิชาการ
 พยาบาลผู้สูงอายุออกเป็น 1 รายวิชา จำนวน 1 หน่วยกิต พบ 1 หลักสูตร จำนวน 2 หน่วย กิต
 2 หลักสูตร และจำนวน 3 หน่วยกิต พบ 1 หลักสูตร เนื้อหาวิชาจึงมีความเด่นชัดในรายละเอียด
 ทุก ๆ เรื่อง หลักสูตรจำนวน 14 หลักสูตร ที่จัดเนื้อหาการพยาบาลผู้สูงอายুরวมกับวิชาอื่น คือ
 การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช
 จิตวิทยาพัฒนาการ ดังนั้นจึงพบว่าในหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ
 เพียงบางหัวข้อ ซึ่งที่พบมากที่สุดคือปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ จำนวน 15 หลักสูตร และการเปลี่ยน
 แปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมในผู้สูงอายุ พบจำนวน 14 หลักสูตร ส่วนในเรื่องทฤษฎีการ
 สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คุณลักษณะของพยาบาลผู้สูงอายุ พบจำนวน 10 หลักสูตร
 หรือมนมติเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การ
 รักษาโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ พบจำนวน 9 หลักสูตร การเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ
 การใช้ยาในผู้สูงอายุ พบจำนวน 8 หลักสูตร การดูแลความทุกข์สบาย โภชนาการ การออกกำลังกาย
 การดูแลด้านจิตใจ พบจำนวน 7 หลักสูตร กระบวนการพยาบาลผู้สูงอายุ พบจำนวน 6 หลักสูตร
 ปัญหาความเครียดและการปรับตัวในผู้สูงอายุ องค์กรของรัฐและเอกชนที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ
 พบจำนวน 5 หลักสูตร การพยาบาลผู้สูงอายุในระยะสุดท้ายของโรค แนวโน้มปัญหาสุขภาพและ
 การพยาบาลผู้สูงอายุในอนาคต พบจำนวน 4 หลักสูตร โครงสร้างประชากรและสถานการณ์ผู้สูง
 อายุในปัจจุบัน นโยบายของชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ บทบาทของสมาชิกในครอบครัวในการดูแลผู้สูง
 อายุ พบจำนวน 3 หลักสูตร ความจำเป็นของการพยาบาลผู้สูงอายุ และบทบาทของผู้ช่วยเหลือ
 ผู้สูงอายุ พบจำนวน 2 หลักสูตร ตามลำดับ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหัวข้อเนื้อหาเกี่ยวกับการพยาบาล
 ผู้สูงอายุที่กำหนดไว้ในเอกสารประมวลรายวิชานั้นนับว่ามีความสำคัญต่อการวางแผนการจัดการ

เรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้เพราะอาจารย์ผู้สอนจะได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและนำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และอาจช่วยให้การกำหนดชั่วโมงสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุมีความเหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น

6. กิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 13 หลักสูตร ใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การให้การพยาบาลผู้สูงอายุในหอผู้ป่วยศัลยกรรมและอายุรกรรม และพบจำนวน 12 หลักสูตร ที่จัดการเรียนการสอนโดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการอภิปราย พบจำนวน 8 หลักสูตร ที่ใช้วิธีการประชุมปรึกษาด้านการพยาบาล และนอกจากนี้แล้วยังพบว่า มีการจัดให้นักศึกษาได้ศึกษาดูงานผู้สูงอายุ การให้สถานการณ์จำลอง การให้ฝึกประสบการณ์การพยาบาลผู้สูงอายุ การมอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้า ซึ่งหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธีผสมผสานกัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์ (2524) กล่าวว่า การเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ ประกอบด้วย ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติการการเรียนการสอนภาคทฤษฎีส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายหรือการอภิปราย และแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการสอนโดยวิธีการบรรยายนั้นเหมาะกับเนื้อหาที่เป็นหลักการหรือทฤษฎี และต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้เป็นหลักรสำคัญ ส่วนการอภิปรายนั้นเหมาะกับเนื้อหาที่ยังเป็นปัญหาที่มีหลายคำตอบผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ผู้เรียนจะมีอิสระในการเรียนรู้ สุวรรณ กิตติเนาวรัตน์ (2529) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรพิจารณาว่าจะใช้วิธีการใดเพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ วิจัย แก่ปัญหา และควรจะมีการประเมินผลการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากผลการวิจัยของ ประนอม โอทกานนท์ และคณะ (2537) พบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา มีปัญหาเรื่องเข่าบั้นท้าย ปัญหาความซึมเศร้า ปัญหาการช่วยเหลือตนเอง และการเจ็บป่วยเรื้อรัง กิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จึงควรจัดให้นักศึกษาศึกษาดูงานในชมรม สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เพื่อให้ฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์ ในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้วย และนอกจากนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุนั้น อาจารย์ผู้สอนควรใช้หลาย ๆ วิธีผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีประสบการณ์ตรงทำให้การเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. การประเมินผลการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุในภาคทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 17 หลักสูตร ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ประเมินผลการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายรรวมกับวิชาอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบเป็นวิธีที่ประเมินได้สะดวกและสามารถวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้ชัดเจน ส่วนในภาคปฏิบัติ พบว่า มีจำนวน 17 หลักสูตร เช่นกันที่ใช้การประเมินผลโดยการใช้แผนการพยาบาลและการสังเกตการปฏิบัติการพยาบาลของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนควรที่จะกำหนดเกณฑ์การประเมินผลไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ จากผลการวิจัยของ วัฒนา วินิจวัณคุณ (2527) ที่กล่าวว่าจากผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาลในอนาคต ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนควรมีการพัฒนาเครื่องมือที่วัดความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคติ ของผู้เรียน ให้มีความเที่ยงและความตรงมากขึ้น และการประเมินผลเป็นระยะระหว่างฝึกปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และดังที่ จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) กล่าวว่าควรใช้ระบบการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์อิงกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเหมาะสำหรับการเรียนการสอนทางวิชาการพยาบาล ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุนั้น ควรจะกำหนดรูปแบบการประเมินผลให้ชัดเจนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น กำหนดเกณฑ์ว่านักศึกษาจะผ่านภาคทฤษฎีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ปัญหาของผู้สูงอายุได้ และนักศึกษาจะผ่านภาคปฏิบัติได้จะต้องสามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลนั้น ผู้สอนควรที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะประเมิน และการประเมินผลจะมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใดจะขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ และแนวคิดของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ แล้วนำแนวคิดมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร อาจจะเริ่มปรับปรุงในระดับรายวิชาจนกระทั่งถึงระดับสถาบัน เพื่อจะได้หลักสูตรที่สนองตอบต่อความต้องการทางสุขภาพของสังคมตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ

การรายงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ

ก. อาจารย์พยาบาลจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้น และได้รวบรวมข้อมูลในภาพรวมของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในปัจจุบัน โดยยังไม่ได้ศึกษาลึกลงไปถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ การวางแผนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อไป นอกจากนี้แล้วอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามประมวลรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งพบว่าหลักสูตรจำนวน 14 หลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จะรวมกับวิชาอื่น ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุจึงแอบแฝงอยู่ในเนื้อหาวิชาของวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช จิตวิทยาพัฒนาการ ทำให้อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุไม่สามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเฉพาะเจาะจงเรื่องผู้สูงอายุได้ จึงเป็นเหตุให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการวางแผน อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นได้ว่าการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ นั้น อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ได้ศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุในปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ จัดเตรียมสื่อการสอน ตำรา เอกสารประกอบการสอน และกำหนดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก แต่กิจกรรมด้านอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษานโยบายของชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ชั่วโมงสอน วิธีการประเมินผล การจัดทำแผนการสอน การจัดทำคู่มือการฝึกภาคปฏิบัติ การจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลภาคปฏิบัติ การจัดทำแผนนิเทศ การฝึกปฏิบัติ การสำรวจสถานที่ฝึกปฏิบัติ การติดต่อประสานงานกับแหล่งฝึกปฏิบัติ วางแผนให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วย ชมรม สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุและในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาหาข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ

แต่อาจารย์ผู้สอนอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย และอาจจะเนื่องจากปัจจัยด้านอื่น ๆ อีกคือ ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ และการให้ความสำคัญของการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทรัพยากร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมในด้านการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การพยาบาลผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านการดำเนินการ อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีกิจกรรมหลากหลายและเกี่ยวข้องกับเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการสอนโดยการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ การสอน การนำประสบการณ์และเหตุการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาประกอบ เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามและแสดงความคิดเห็น สอนให้นักศึกษาสามารถให้คำแนะนำผู้สูงอายุและญาติ การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ ตระหนักถึงความรับผิดชอบของบทบาทพยาบาลต่อการพยาบาลผู้สูงอายุ ให้นักศึกษาปฏิบัติกรพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพด้านต่าง ๆ ในโรงพยาบาล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนในเรื่องการชี้แจงแผนการจัดประสบการณ์ การอธิบายจุดมุ่งหมายการจัดประสบการณ์ การให้นักศึกษานำประสบการณ์ การดูแลผู้สูงอายุร่วมอภิปราย การใช้การสอนหลาย ๆ วิธีผสมผสานกัน การมอบหมายงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้นักศึกษาศึกษาล่วงหน้า การแนะนำแหล่งบริการในชุมชน การนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอน การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพยาบาลผู้สูงอายุ และการให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในชมรม หรือสถานบริการผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ได้มาก เพราะจำนวนชั่วโมงสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุมีน้อย และอาจจะกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุโดยตรงไม่ได้ ต้องจัดทำกิจกรรมดังกล่าวรวมกับรายวิชาอื่น ๆ ด้วย ส่วนในด้านการให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุมีไม่มาก อีกทั้งอยู่ห่างไกลกับสถาบันการศึกษายาบาล จึงทำให้ไม่สามารถจัดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถาบันการศึกษายาบาลควรจัดให้นักศึกษายาบาล ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

และชมรมผู้สูงอายุ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ตรง และเห็นสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษา มีความเข้าใจถึงปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุได้มากขึ้น

๓) ด้านการประเมินผล อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จัด ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง มี เพียงบางกิจกรรมคือ กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติไว้ล่วงหน้า แจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้นักศึกษาทราบ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติทุกครั้งในการปฐมนิเทศและชี้แจงในรายวิชา ที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนจึงปฏิบัติกิจกรรมนี้ อยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมการประเมินในด้านอื่น ๆ อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการประเมินผลด้านอื่น ๆ จะเน้นเฉพาะเรื่อง การพยาบาลผู้สูงอายุ ซึ่งในสถาบันการศึกษาบางแห่งยังไม่ได้แยกเนื้อหาเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ ออกจากรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลอายุรกรรมศาสตร์และศัลยกรรมศาสตร์ สุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช และจิตวิทยาพัฒนาการ จึงทำให้มีความไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการประเมินผลเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะกิจกรรมดังกล่าวอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติร่วมกับรายวิชาอื่นด้วย จึงทำให้อาจารย์พยาบาลปฏิบัติ กิจกรรมการประเมินผลการพยาบาลผู้สูงอายุในระดับปานกลาง

ข. การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุของ อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ จำแนกตามประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และการอบรมเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ

1) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การสอนการ พยาบาลผู้สูงอายุน้อย (1-5 ปี) และมาก (มากกว่า 5 ปี) จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการ พยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาล ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี ม่วงน้อยเจริญ (2522) ที่พบว่า อาจารย์พยาบาลที่มี ประสบการณ์การสอนทางคลินิกจิตเวชน้อย (1-5 ปี) และมาก (6 ปีขึ้นไป) มีการจัดประสบการณ์ การเรียนในคลินิก วิชาการพยาบาลจิตเวช ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และผลการวิจัยของ ปารีชาติ ตามไท (2523) ที่พบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1-5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาลไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ ตรึงตา พูลผลอำนวย (2536) พบว่าหัวหน้า หอผู้ป่วยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน ปฏิบัติกิจกรรมการให้บริการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในแต่ละด้านนั้น อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ แต่อาจารย์ผู้สอนควรจะมีการ กระจ่หรือร่นในการศึกษาหาข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสนใจที่พัฒนาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุให้ประสิทธิภาพมากขึ้น

2) อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ที่เคยได้รับการอบรมและไม่เคย ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาล ผู้สูงอายุ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ไม่เกี่ยวข้องกับการอบรมเรื่อง การพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาล ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ตรึงตา พูลผลอำนวย (2536) ที่พบว่า พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเคยได้รับและ ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุโดย ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงเฉพาะในด้านการให้การบริการดูแล ช่วยเหลือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ การ เปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการ พยาบาลผู้สูงอายุ อีกทั้งในปัจจุบันยังขาดแหล่งข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ที่อาจารย์ผู้สอนจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน การพยาบาลผู้สูงอายุให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นอาจารย์พยาบาลผู้สอนที่เคยได้รับ และไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จึงจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับ การพยาบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการวางแผนพบว่า การศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพยาบาล ผู้สูงอายุ การกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ในภาคทฤษฎี การกำหนดชั่วโมงสอน การกำหนดการประเมินผล และจัดเตรียมสื่อการสอน ตำราและเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับ

การพยาบาลผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในเรื่องการศึกษา นโยบายของชาติและนโยบายด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุที่อาจารย์ผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ เข้าร่วมการอบรม จะเป็นการอบรมเกี่ยวกับงานบริการพยาบาลมากกว่าการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และอาจจะขึ้นกับระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมแต่ละครั้ง ทั้งนี้เพราะรูปแบบการอบรมที่อาจารย์ผู้สอนได้เข้าร่วมการอบรมอาจมีความแตกต่างกัน หรืออาจได้รับการอบรมในช่วงสั้น ๆ และในโปรแกรมการอบรมอาจจะไม่ได้เน้นหรือให้ความสำคัญต่อการวางแผน การดำเนินการและการประเมินผลการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และอาจารย์ผู้สอนที่เคยได้รับการอบรม จึงไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และอาจารย์พยาบาลที่เคยได้รับการอบรมอาจจะมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้วจึงปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ในระดับน้อย นอกจากนี้แล้วอาจารย์พยาบาลผู้ที่ไม่เคยได้รับการอบรม อาจจะเป็นผู้ที่มีความสนใจ และเห็นความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลของอาจารย์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมสูงกว่าอาจารย์ที่เคยได้รับการอบรม

ตอนที่ 3 ความเห็นและข้อเสนอแนะ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ

อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ มีความเห็นว่าลักษณะวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ไม่ได้เน้นเฉพาะเรื่องการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนผู้สูงอายุจะสอดแทรกเนื้อหาไว้ในวิชาอื่น ๆ อีกทั้งยังไม่มีหอผู้ป่วยสูงอายุโดยตรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาพยาบาล จำนวน 14 แห่ง ยังไม่ได้จัดรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุแยกเป็น 1 รายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงรวมกับรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ไม่สะดวกในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งเสนอแนะไว้ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะว่า ควรจัดรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุแยกเป็น 1 รายวิชา รวมทั้งผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในรายวิชาการ

พยาบาลผู้ใหญ่ ควรจะเน้นในด้านชุมชน และควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิเคราะห์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์พบว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ จำนวน 14 หลักสูตร จัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายรรวมอยู่ในรายวิชาการพยาบาลอื่น การจัดการเรียนการสอนจะไม่สามารถทำได้ครอบคลุมเนื้อหาเรื่องผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีการดำเนินการดังนี้ 1) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เป็นระยะ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขของประเทศ และสนับสนุนแผนพัฒนาสาธารณสุขของชาติ แผนการศึกษาของชาติ จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ 4 ปี 2) ควรมีการจัดทำเอกสารประมวลรายวิชาในแต่ละรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา และเพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้หลักสูตรและผู้สนใจจะศึกษา 3) ควรมีการปรับปรุงและพัฒนารายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ เป็นรายวิชาให้ชัดเจน เพื่อความสดวกในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และทำให้พยาบาลผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้การพยาบาลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นอาจารย์พยาบาลผู้สอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ควรจะมีความรู้ความสามารถของตน โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ศึกษาหาความรู้ด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ จากตำรา หรือเอกสารทางวิชาการ 2) เข้าร่วมประชุมและสัมมนาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเมื่อมีโอกาส 3) หาโอกาสไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น 4) เข้าร่วมประชุมและสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ และนักศึกษาพยาบาลในทุกสังกัด
3. ควรทำการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์ผู้สอนและของนักศึกษาพยาบาล
4. ควรทำการศึกษาประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในรายวิชาที่มีเนื้อหาวิชาเรื่อง การพยาบาลผู้สูงอายุ โดยการเก็บข้อมูลจากพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาพยาบาล